

- Х.: Головне управління статистики у Харківській області. - 2010. - 102 с.

7. Наукова діяльність у Харківській області за 2009 рік. Статистичний збірник. [Текст]. - Х.: Головне управління статистики у Харківській області. - 2010. - 140 с.

8. Бублик С.Г. Кадрове забезпечення науково-технологічного розвитку [Електронний ресурс] / С.Г. Бублик. - Режим доступу: http://experts.in.ua/baza/analytic/index.php?ELEMENT_ID=10980

Аннотація. В работе предложена последовательность этапов анализа научно-технической деятельности региона и исследовано современное состояние научно-технологической сферы предприятий и организаций Харьковщины.

Ключевые слова: научно-технологическая сфера, научно-техническая деятельность.

Summary. In the paper a sequence of stages of analysis of scientific and technological activities in the region and examined the current state of scientific and technological sphere enterprises and organizations of the Kharkiv region.

Keywords: scientific-technological sphere, scientific and technical activities.

*Рецензент д.е.н., професор ХНЕУ Гриньова В.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Боровик Ю.Т.*

УДК 339.9

СКЛАДОВІ МІЖНАРОДНИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Білозубенко В.С., к.е.н., доцент (ДонНУЕТ)

У статті визначено сутність міжнародних науково-технічних зв'язків, виділено і охарактеризовано основні їх складові.

Ключові слова: міжнародні науково-технічні зв'язки, міжнародне науково-технічне співробітництво, міжнародний науково-технічний обмін, міжнародний трансферт технологій.

Постанова проблеми. В умовах глобалізації по-новому постає питання про розвиток міжнародних науково-технічних зв'язків. Це визначено багатократним посиленням міжнародної конкуренції, зростанням хаотичності і невизначеності, що істотно актуалізує проблеми забезпечення конкурентоспроможності. Найважливішою її детермінантою є науково-технічний розвиток, який передбачає розширене використання технологічних нововведень для створення конкурентних переваг у сфері виробництва товарів і послуг, організації і забезпечення господарських процесів.

Як показує світовий досвід однією з найважливіших передумов стабільного і прискореного науково-технічного розвитку є диверсифіковані міжнародні зв'язки (відносини). Це обумовлено низкою об'єктивних причин, пов'язаних з

дорожчанням наукових досліджень і розробок, а також можливістю значного підвищення їх рівня, темпів та ефективності за рахунок синергетичного ефекту.

До цього моменту у світі склалася достатньо розвинена система міжнародних науково-технічних зв'язків (відносин), яка при цьому продовжує еволюціонувати під впливом соціально-економічних, інституційних і технологічних чинників. У зв'язку з цим кожна країна повинна відповідним чином змінювати свою зовнішньоекономічну і науково-технічну політику, враховуючи усі перетворення складових науково-технічних зв'язків. Особливо це важливо для країн, які включаються у глобальну систему науково-технічних зв'язків сьогодні, на етапі її бурхливого розвитку. Обмеженість у розвитку міжнародних зв'язків таких країн перешкоджає їх

економічному прогресу, проте подолати її вкрай складно. Для визначення напрямів державної політики у цій області і розробки ефективних її заходів, орієнтованих на інтенсифікацію міжнародних науково-технічних відносин, необхідно більш точно враховувати сутність та еволюцію їх форм і механізмів (орієнтуючись при цьому на прогресивні тенденції). Необхідно відзначити, що в Україні дотепер не розроблено стратегії інтеграції до глобальної системи науково-технічного співробітництва, механізми здійснення науково-технічних зв'язків залишають неефективними і використовуються досить вузько. Це закономірно вимагає поглиблення наукових досліджень у цій області.

Аналіз останніх досліджень. Складові міжнародних науково-технічних зв'язків у сучасній економічній літературі розглядаються достатньо роздроблено. Це не дозволяє охопити усі їх складові і створити загальну «картину» включення країни у глобальний простір знань і технологій. Так, загальноприйнятим є підхід, що передбачає розгляд міжнародного науково-технічного обміну [1]. Останнім часом усе частіше досліджується інша сторона науково-технічних зв'язків – міжнародний трансферт технологій. Роботи В. Хаустова [2], О. Довгого [3] і В. Корсуня [4] демонструють високий рівень вивчення цього явища, проте науково-технічні зв'язки – сфера різноманітна, що виходить за рамки змісту виключно технологічного трансферту. Так, В. Коваленко у роботі [5] розглядає феномен міжнародної виробничої кооперації, яка на сучасному етапі передбачає співробітництво у проведенні наукових досліджень і розробок. Це підтверджує робота Ю. Кормнова [6]. Проведений аналіз показує велику актуальність досліджень сфери і складових міжнародних науково-технічних зв'язків, а також їх одноманітний розгляд в учбовій та науковій літературі.

Мета роботи: виділити і розглянути сутність складових міжнародних науково-технічних зв'язків з позицій країни.

Виклад основного матеріалу. Сучасні міжнародні науково-технічні зв'язки – це новий загальноцивілізаційний рівень партнерства, яке охоплює спільне генерування, обмін та використання нових знань і технологій (в різному вигляді). У загальному вигляді міжнародні науково-технічні зв'язки розуміються як відносини між суб'єктами світового господарства, пов'язані з проведенням наукових досліджень і дослідно-конструкторських розробок (НДДКР) і використанням досягнень науки і техніки. Вони утворюють на міжнародному рівні самостійну сферу міжнародних науково-технічних відносин. Їх тип і, відповідно, складові визначені форматом міжнародних відносин, що історично склалися, а характер – кон'юнктурними умовами і рівнем інфраструктури.

Сутність науково-технічних зв'язків, зважаючи

на полісемантичність дефініції, повинна пояснюватися за допомогою декількох взаємозв'язаних понять, а саме: 1) міжнародна наукове і науково-технічне співробітництво; 2) міжнародний науково-технічний обмін; 3) міжнародний трансферт технологій. Кожне з цих явищ є складовою науково-технічних зв'язків.

Міжнародна наукове і науково-технічне співробітництво у широкому значенні є спільною і злагодженою діяльністю у сфері науки і техніки, являє собою форму міжнародних економічних відносин. Її сутність у вузькому значенні конкретизується стосовно різних суб'єктів, спрямованості і забезпеченості міжнародними угодами, а саме:

1) міждержавне науково-технічне співробітництво – це спільна наукова і науково-технічна діяльність, яка здійснюється у рамках відповідних міждержавних, міжурядових і міжвідомчих угод про науково-технічне співробітництво, проводиться державними установами (різної приналежності) і суспільними організаціями (які об'єднують науковців і фахівців). Таке співробітництво носить некомерційний характер і фінансується за рахунок коштів державного бюджету певної країни, країн-партнерів, міжнародних організацій, суспільних організацій і добродійних фондів. У межах такого співробітництва суб'єкти можуть приймати участь у виконанні міжнародних науково-технічних програм і проектів, долучатися до діяльності іноземних і міжнародних наукових товариств, асоціацій і спілок на правах їх членів, укладати контракти з іноземними організаціями і юридичними особами, брати участь у міжнародних симпозиумах та інших заходах в області розвитку науково-технічних зв'язків;

2) міжнародне науково-технічне співробітництво у сфері інновацій – це спільна наукова і науково-технічна діяльність, яка здійснюється у межах міжнародних інноваційних проектів і спрямована на розробку і реалізацію інновацій, проводиться як державними установами, так і комерційними структурами. Таке співробітництво носить переважно комерційний характер і фінансується в основному за рахунок коштів приватних структур однієї або декількох країн, а також за рахунок коштів державного бюджету у межах цільових програм. Співробітництво забезпечується відповідними міжнародними контрактами на виконання науково-технічних робіт, проведення розробок, впровадження інновацій та ін.

Міжнародне науково-технічне співробітництво організацій і підприємств різних країн носить цільовий характер, будується на основі спільних, заздалегідь визначених і погоджених намірів сторін, закріплених у відповідних договорах. На різних рівнях зміст і етапність співробітництва звичайно є різними. Однак з іншого боку об'єктивні тенденції розширення і поглиблення міжнародного поділу праці у сфері науки і техніки виявляються у виникненні і

диверсифікації форм міжнародного науково-технічного співробітництва, яке, до речі, протікає на дво- і багатосторонній основі та включає безліч форм, диференційованих за предметом стосунків. (спільні наукові дослідження, технологічні розробки, науково-технічні програми і проекти; обмін науковою і науково-технічною інформацією; обмін технічною документацією та ін.). Особливою сферою науково-технічного співробітництва є технологічна допомога (технічне сприяння), яка надається країнам, що відстають у науково-технічному розвитку. Така допомога дозволяє країнам-одержувачам зорієнтуватися у напрямках бурхливого розвитку науки і техніки, одержувати необхідну науково-технічну інформацію, залучитися до виконання міжнародних програм і проєктів тощо. Технологічна допомога здійснює у різних формах, основними з яких стають технологічні гранти, співфінансування технічного сприяння і лізинг. Добір правових інструментів визначається характером і напрямками науково-технічного співробітництва.

Міжнародне науково-технічне співробітництво тісно переплітається з поняттям «міжнародний науково-технічний обмін», яке розкриває сутність науково-технічних зв'язків децю з іншої точки зору. У роботі [1] міжнародний науково-технічний обмін визначається у широкому і вузькому значеннях. У широкому сенсі під ним «мається на увазі проникнення будь-яких науково-технічних знань та обмін виробничим досвідом між країнами», а у вузькому – «передача науково-технічних знань і досвіду, що відноситься до відтворення конкретних технологічних процесів» [1]. Він також трактується як сукупність економічних відносин між суб'єктами різних країн з приводу обміну і використання результатів науково-технічної діяльності. Особливості міжнародного науково-технічного обміну зумовлені специфікою предмету обміну – нові знання, які мають вільний характер і можуть використовуватися неодноразово, що є проявом економії на масштабі (обмеженням стає тільки моральне старіння). Перетворення НТП в один з найважливіших чинників порівняльних переваг країн, що визначає їх позиції на світовому ринку, істотно підвищує роль міжнародного науково-технічного обміну у системі міжнародних економічних відносин. Його форми розглядаються, перш за все, з погляду їх платності: комерційні і некомерційні. «Лева частка» міжнародного науково-технічного обміну припадає на ліцензійну торгівлю.

Головним предметом міжнародного науково-технічного обміну є міжнародна передача технологій, яка виділяється як самостійне явище. Зміщення акценту з природно-ресурсного потенціалу на технологічні підвищує увагу до технологій як до предмету зовнішньоекономічних зв'язків. У сучасних дослідженнях це представлено як «міжнародний трансферт технологій», який є більш вузьким

поняттям, ніж «міжнародний науково-технічний обмін». Воно позначає увесь спектр економічних відносин з приводу купівлі-продажу результатів наукової і інноваційної діяльності, які підпадають під категорію «технологія», а також надання послуг у сфері використання технологій.

Поняття трансферту технологій (англ. transfer – передача від лат. transferre – передавати) використовується у світовій практиці достатньо широко. В офіційних документах Конференції ООН по торгівлі і розвитку трансферт технологій визначено як передачу систематизованих знань для випуску відповідної продукції, використання відповідного процесу або надання відповідних послуг. У методологічних і прикладних документах, розроблених Організацією економічного співробітництва і розвитку, у поняття «трансферт технологій» включено широке коло комерційних угод: щодо передачі технічних засобів за допомогою патентів і ліцензій, передача ноу-хау; щодо трансферту (продажу, ліцензування, франчайзингу) проєктів, торговельних марок і зразків; щодо надання послуг технічного характеру (включно з технічним й інжиніринговим навчанням) і технічної допомоги; щодо трансферту результатів НДДКР [2, С. 37-38]. Найбільш часто у наукових дослідженнях використовується наступне визначення: міжнародний трансферт технологій – цей рух науково-технічних досягнень – конструкторських рішень, систематизованих знань і провадить дослід на комерційній і безвідплатній основі через національні кордони (кордони митних територій) з метою кращої переробки ресурсів, підвищення ефективності виробництва і максимізації прибутку, включаючи такі стадії виробничої діяльності, як промислове застосування, управлінська діяльність, маркетинг та ін. [3, С. 77]. Таке визначення міжнародного трансферту технологій є збірним, охоплює усі форми і механізми (тому не враховується етапність самого процесу).

Міжнародний трансферт технологій більш інтенсивно розвивається у контексті поглиблення і розширення міжнародного науково-виробничого співробітництва (кооперації). Наростаюча динаміка цього явища визначена бурхливим науково-технічним прогресом, особливо у галузях високих технологій [6, С. 53], і зумовлена об'єктивними вимогами до підвищення соціально-економічної ефективності виробництва.

Висновки. Таким чином, сучасні міжнародні науково-технічні зв'язки є новим загальноцивілізаційним рівнем партнерства, яке охоплює спільну генерацію, обмін і використання нових знань і технологій. Сутність цього поняття визначається через зміст й онтологію таких складових, як: міжнародна наукове і науково-технічне співробітництво; міжнародний науково-технічний обмін; міжнародний трансферт технологій. У перспективних дослідженнях за цим напрямом

передбачається вивчити особливості сучасної міжнародного науково-технічного співробітництва.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Фомичев, В.И. Международная торговля: Учебник [Текст] / В.И. Фомичев; 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 446 с.
2. Хаустов, В. Механізми трансферу технологій на національному та міжнародних рівнях [Текст] / В. Хаустов // Економіст. – 2009. – №1. – С. 3-41.
3. Довгий, О.С. Сучасні тенденції міжнародного руху технологій [Текст] / О.С. Довгий // Стратегія розвитку України. – 2006. – №2-4. – С. 77-80.

4. Корсунь, В. Трансфер технологій та їх комерціалізація в Україні через міжнародне співробітництво або конкурентноздатна Україна на світовому ринку – мрія чи реальність? [Текст] / В. Корсунь // Наука та інновації. – 2007. – Т.3, №6. – С. 99-105.

5. Коваленко, В.М. Основні напрями розвитку міжнародної виробничої кооперації в умовах глобалізації [Текст] / В.М. Коваленко // Економіка та держава. – 2008. – №9. – С. 47-50.

6. Кормнов, Ю. О международной научно-производственной кооперации [Текст] / Ю. Кормнов // экономист. – 2004. – №8. – С. 53-58.

Аннотація. В статті определена сутність міжнародних науково-технічних зв'язей, виділена і охарактеризована основні їх складові.

Ключевые слова: міжнародні науково-технічні зв'язки, міжнародне науково-технічне співробітництво, міжнародний науково-технічний обмін, міжнародний трансферт технологій.

Summary. In the article the essence of international scientific and technical communications is definite, selected and described basic their constituents.

Keywords: international scientific and technical relations, international scientific and technical cooperation, international scientific and technical exchange, international transfer of technologies.

*Рецензент к.е.н., доцент ХДТУБА Чорна М.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Сухорукова Т.Г.*

УДК [39.137:658] (07)

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДОВ ИНТЕГРИРОВАННОЙ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ТЕХНИЧЕСКИХ СРЕДСТВ ТРАНСПОРТА

Бугаева Е. В., ст. преподаватель (БелГУТ)

Вартісний показник технічних засобів залізничного транспорту має пріоритетне значення при їх придбанні. Але необхідно розглядати також величину витрат, що виникають в процесі експлуатації як рухливого складу так і всіх технічних засобів транспорту. Для цього необхідне вживання інтегрованої логістичної підтримки. Під інтегрованою логістичною підтримкою розуміється методологія забезпечення конкурентних переваг наукоємкої продукції, особливо технічних засобів транспорту, з врахуванням витрат як у сфері розробки і виробництва продукції так і у сфері експлуатації. Це питання є дуже актуальним для Білоруської залізниці, оскільки конкурентоспроможність вітчизняних технічних засобів транспорту як на світових ринках, так і на вітчизняному ринку, залежить від впровадження і вживання методів логістичної підтримки.

Ключові слова: ефективність, технічні засоби, транспорт

Постановка проблеми і її зв'язь з науковими і практичними завданнями. В сучасних умовах показують, що необхідно розглядати всі витрати на підтримку життєвого циклу технічних засобів транспорту. А для того, чтобы отследить и спрогнозировать затраты не только на разработку, производство, ввод изделия в действие, но и затраты на эксплуатацию, поддержание технического средства транспорта в работоспособном состоянии и утилизацию по истечении срока службы